

Таким чином, результати наших досліджень показують, що при використанні сперми від цінних бугаїв, еякуляти яких характеризуються низькою концентрацією життєздатних сперматозоїдів, доцільно використовувати запропонований нами метод PZD.

Інститут розведення і генетики тварин УААН

УДК 636.22/28.034.061

М.І. БАЩЕНКО, Л.М. ХМЕЛЬНИЧИЙ

НОВА МЕТОДИКА ЛІНІЙНОЇ ОЦІНКИ ЕКСТЕР'ЄРУ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ

Сучасне ведення галузі молочного скотарства передбачає застосування передових методів генетичної оцінки тварин, які відповідали б рівню світових стандартів. Досить важливе місце у визначенні племінної цінності корів займає їх оцінка за екстер'єрно-конституціональними особливостями. Це зумовлено встановленим тісним взаємозв'язком між екстер'єром, продуктивністю та життєздатністю тварин. Крім того, як показує практика країн з розвинутим молочним скотарством, важливість екстер'єрної оцінки худоби полягає у застосуванні показників, що характеризують будову тіла та вим'я, при визначенні індексів комплексної оцінки бугаїв-плідників за якістю нащадків.

Черкаським інститутом агропромислового виробництва разом із співробітниками німецької фірми ADT-Проект розроблено «Інструкцію лінійної оцінки екстер'єру корів молочних порід» (1997). Методика розроблена з урахуванням досвіду німецьких селекціонерів і удосконаленням елементів оцінки корів за типом, викладених у вітчизняній інструкції.

Нова методика складається із двох систем оцінки відповідно до інтернаціональних вимог: 1) 100-бальної і 2) лінійного опису екстер'єру.

1) 100-бальна система — це суб'єктивна оцінка; дає змогу класифікувати окремих тварин у межах стада або популяції; одночасно використовується із системою лінійного описування екстер'єру дочірніх нащадків бугаїв при визначенні їх племінної цінності. Оцінка за цією системою враховує велику кількість (бли-

© М.І. Башченко, Л.М. Хмельничий, 1999
Розведення і генетика тварин. 1999. Вип. 31 – 32

зько 40) селекційних ознак, що згруповані у чотири комплекси, кожен з яких оцінюється у балах 100-бальної системи. Загальна оцінка за екстер'єр корови складається із суми балів, отриманих за оцінку кожного окремого комплексу селекційних ознак у такому процентному співвідношенні від тих оцінок: молочний тип (15%), тулуб (20%), кінцівки (25%) та вим'я (40%).

Бальна шкала оцінки містить від 65 до 99 балів і складається з таких класів: більше 90 балів — відмінно

85 — 89 — дуже добре;

80 — 84 — добре;

75 — 79 — задовільно;

70 — 74 — достатньо;

65 — 69 — недостатньо.

2) **Лінійна оцінка** — це система об'єктивного опису окремих селекційних ознак, що характеризують екстер'єр за єдиною кількісною шкалою. Використовується для оцінки бугаїв-плідників. Застосовується цифрова шкала від 1 до 9 балів із середнім балом 5. Числа до 1 і 9 характеризують крайні біологічні відхилення ознак, а середня 5 — середнє відображення цієї ознаки в породі. При лінійній оцінці використовують 14 стандартних та 5 додаткових ознак з урахуванням ряду недоліків. Бали за лінійну оцінку ознак екстер'єру записуються в спеціальну картку обліку, інформація з якої заноситься до бази даних ПЕОМ. За середніми показниками оцінки дочок бугая будується екстер'єрний профіль, який зображається діаграмою у вигляді шпал і дає змогу визначити схильність плідника до успадкування селекційних ознак.

За середній екстер'єрний профіль прийняте число 100, що на діаграмі являє собою вертикальну лінію. Одне стандартне відхилення становить 12. Зрушення шпали від осової лінії у межах стандартного відхилення праворуч свідчить, що ознака відхиляється від середньої у бік її посилення, а ліворуч — у бік зниження.

Лінійна оцінка екстер'єру корів молочних порід у племгоспах Черкаської області проводиться експерт-бонітерами, які пройшли курси навчання під керівництвом досвідчених класифікаторів Німеччини.

Перевага використання нової методики екстер'єрної оцінки порівняно з існуючими, запропонованими вченими України, полягає у змозі точно описати екстер'єрні ознаки, що характеризують будову тіла та вим'я у окремих корів і дочірніх нащадків бугаїв-плідників, гарантує відповідність методам, що використо-

вуються для оцінки молочних порід у даний час в інших країнах світу, що дає можливість порівнювати результати оцінки, відповідає вимогам електронного опрацювання даних. Система достатньо проста і доступна, зрозуміла для селекціонерів-практиків, щоб результати оцінки вони могли використовувати у своїй роботі.

Черкаський інститут агропромислового виробництва УААН

УДК 636.22/28.082.23
М.С. БЕРДИЧЕВСЬКИЙ

ОПТИМІЗУЮЧИЙ (МОДАЛЬНИЙ) ВІДБІР ТА ПРОБЛЕМИ КОНСОЛІДАЦІЇ ТИПІВ І ПОРІД ВИДУ BOS

Вивчення динаміки генетичної мінливості ряду порід виду Bos у Західному регіоні України показало її варіабельність, що зумовлена рівнем її консолідації, адаптивності та спеціалізації. У зв'язку із цим питання консолідації як створюваних, так і вже створених ліній, типів та порід тварин надзвичайно проблематичне. Спроби його розв'язання робилися різними авторами за допомогою різних методів. Одна з них здійснена Ю.П. Алтуховим на бавовнику та вівцях і базується на постулаті, що чим стійкіший онтогенез до різноманітних змін як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, тим ближче мають бути такі особини до середньопопуляційної характеристики за сукупністю морфоанатомічних ознак.

Виходячи з цього, нами при оцінці рівня генетичної мінливості популяцій, відборі адаптованих до відповідних агроєкосистем типів тварин використані методи багатомірного фенотипування та сумарних нормованих відхилень по семи екстер'єрно-конституційних промірах, означених відповідними зоотехнічними нормами. При такому підході кожна з наявних у популяції тварин може бути рангована в межах двох альтернативних класів $M^- (-13)$ та $M^+ (+13)$, розділених середнім (модальним) класом M_0 , який згідно з основами популяційної генетики утворює адаптивну норму.

У межах кожного з них розраховуються основні статистичні

© М.С. Бердичевський, 1999

Розведення і генетика тварин. 1999. Вип. 31 – 32